

Interview met de winnaars van de NRO-publieksprijs 'Leren leren is in verbinding staan met anderen, maar vooral met jezelf'

Inge Verstraete

Karin Nijman

Inge Verstraete en Karin Nijman ontvingen eind 2016 de NRO-publieksprijs voor hun uitgave *Handboek Leren Leren*. Deze praktische gids over leren en leerprocessen in het voortgezet onderwijs is een naslagwerk waarin de belangrijkste theoretische inzichten over leren zijn verzameld en ondergebracht in vijf krachtige leerprincipes. De auteurs vertaalden deze principes naar de dagelijkse onderwijspraktijk in de vorm van tips, werkvormen en inspiratiebladen. "Maar het is vooral ook bedoeld als aanzet tot reflectie op leren. We weten veel over wat werkt in onderwijs, maar doen we het ook?"

Tekst: Melanie Modderman

Waarom besloten jullie dit boek te schrijven?

"In een tijdperk waarin 'een leven lang leren' en 21e-eeuwse vaardigheden centraal staan, hoorden wij steeds vaker de vraag op middelbare scholen: hoe kunnen wij leerlingen nog beter helpen aan kennis en vaardigheden voor een duurzame leerontwikkeling? Deze vraag heeft de basis gelegd voor de ontwikkeling van een handboek leren leren voor het voortgezet onderwijs. In ons boek staat het leerproces van de leerling centraal. We voeden docenten en begeleiders met een overzicht van theorie en wetenschappelijke inzichten om dit leerproces optimaal te kunnen ondersteunen. De kracht van het boek ligt in de vertaalslag van deze inzichten naar praktische en direct inzetbare instrumenten voor in de dagelijkse onderwijspraktijk."

In hoeverre kun je leerlingen leren leren?

"Het verkrijgen van kennis en vaardigheden voor een duurzame leerontwikkeling kan niet worden beschreven in een pasklare methode. Uiteraard ondersteunen aangeboden leertips en algemene leerstrategieën, zoals huiswerkplanners, leesstrategieën en hulpmiddelen voor het leren van woordjes het leren. Maar leren leren behelst veel meer dan dat. Het leren leren vindt plaats binnen elke omgeving waarin het leren betekenis krijgt en kennis en vaardigheden moeten worden geleerd en ingezet. Leren leren betekent ook dat de leerling zich ervan bewust is over welke kennis, vaardigheden en leerstrategieën hij al beschikt of welke hij nog nodig heeft om zijn leertaak te volbrengen. Daarnaast is de leerling zich bewust van de leerstand waarin hij zich bevindt en van de emoties die daarmee gepaard gaan. Niet één methode, maar specifieke feedback van de leermeester op het juiste moment tijdens het leerproces, is de sleutel tot het leren leren. Een kind moet zich bewust zijn dat hij leert, wat hij leert, hoe hij leert en waarom hij leert en weten wie hij zelf is als leerder. Wat drijft een leerling en waar liggen zijn interesses? Wanneer ontstaat er weerstand tijdens het leren of wanneer raakt hij juist in een flow? Hoe kan deze zelfkennis benut worden

om het leren te versterken? Wat zijn sterke kanten en valkuilen? Leren is in verbinding staan met anderen, maar bovenal in verbinding staan met jezelf.”

Wat onderscheidt dit boek van andere boeken over het aanleren van de juiste leerstrategie?

“Het was zeker niet de bedoeling dat dit boek de zoveelste uitgave werd waarin leerprocessen worden uitgelegd. Dus wilden we geen boek over het ‘wat’, maar juist vooral over het ‘hoe’. Het geeft een breed overzicht en is *evidence based*. Ook staat het leerproces van de leerling centraal. Het is geen dwingend format, maar de inhoud biedt stof tot nadenken en materiaal ter inspiratie om zelf aan te passen. Door het invullen van de inspiratiebladen krijgt een leerling vooraf zicht op en informatie over het doel dat hij wil of moet bereiken en waar hij nu staat. Tijdens het leertraject komt informatie naar boven over het verloop naar het doel toe. Hoe gaat het? Waar sta ik nu? Ben ik nog op de goede weg? Beschik ik over voldoende kennis om mijn doel te behalen? Gebruik ik de juiste strategieën om mijn doel te bereiken? Is mijn aanpak efficiënt? Maar vooral ook informatie over bijstellen. Wat kan ik anders doen? Het boek biedt veel lijsten met tips en strategieën waaruit de leerkracht, de remedial teacher en de leerlingen kunnen putten. Tevens krijgen de leerling en de remedial teacher inzicht in de ingezette leerroute naar het tot nu toe bereikte resultaat en het leervolg. Hoe is het gegaan? Ben ik tevreden? Beheers ik de vaardigheden of de kennis die ik nodig heb? Wat is de kwaliteit van de prestatie? Heb ik een volgend leerdoel? Zo ja, waarom is dit mijn volgende leerdoel?”

Waarom is het boek gebaseerd op vijf leerprincipes?

“Er wordt duidelijk beschreven wat een leerling in de praktijk nodig heeft om goed te kunnen leren, hoe hij regie krijgt over het eigen leerproces, eigenaarschap ontwikkelt en hoe hij steeds beter kan worden in leren. Deze vijf leerprincipes (zie bovenstaand kader) vormen de fundamentele voor het

DE VIJF LEERPRINCIPES

In de uitgave *Leren Leren* wordt inzichtelijk gemaakt hoe leerlingen een *learning powered mind* (Claxton, 2001) kunnen ontwikkelen:

- door te zetten, te focussen, op te gaan in het leren en doortastend te zijn
- te beschikken over de juiste bronnen en leerstrategieën om tot leren te kunnen komen
- het leren strategisch in te richten, door zich bewust te zijn van hun sterke en zwakke kanten en het leren te plannen, monitoren en evalueren
- te leren door, van en met anderen.

Dit doen de auteurs aan de hand van vijf krachtige leerprincipes namelijk:

- 1) zelfregulatie
- 2) metacognitie
- 3) leerstrategieën
- 4) leermeesters
- 5) rijke leeromgeving.

ontwikkelen en ondersteunen van een leergerichte attitude bij jongeren. In de literatuur en onderzoeken die we voor dit boek hebben geraadpleegd, komen deze leerprincipes naar voren als belangrijkste voorspellers van succesvol leren. Ze staan niet op zichzelf, maar functioneren altijd in relatie tot en met elkaar. Ze zijn ingebed in een professionele leer gemeenschap waarin de focus ligt op het samen leren van leerlingen, het verhogen van de leerresultaten, motivatie en betrokkenheid.”

Hoe hebben jullie het zo praktisch mogelijk gemaakt?

“Heel eenvoudig. We hebben de leerprincipes vertaald naar de dagelijkse onderwijspraktijk in de vorm van tips, werkvormen, inspiratiebladen, zelfscans, bewustwordingsvragen, foutenanalyse, samenwerkingsvaardigheden en een betrouwbaarheidscheck. Vijftien daarvan zijn gratis te downloaden op www.uitgeverijpica.nl zodat docenten, maar ook remedial teachers direct aan de slag kunnen. Daarnaast is dit boek vooral ook bedoeld als aanzet tot reflectie op leren. We weten veel over wat werkt in onderwijs, maar doen we het ook? Door niet alleen de ‘wat’ te beschrijven, maar vooral ook de vertaling te maken naar de ‘hoe’ in de onderwijspraktijk, hopen we veel collega’s te stimuleren en te enthousiasmeren. We denken dat ze er zo achter komen wat écht werkt in de onderwijspraktijk. Maar vooral ook dat ze ernaar gaan handelen en good practice met elkaar gaan delen!”

LEZERSACTIE

Tijdschrift voor Remedial Teaching mag drie exemplaren weggeven van *Handboek Leren Leren*, uitgegeven door uitgeverij Pica. Stuur een mail met je naam en adres naar tijdschrifttrt@gmail.com en maak kans op dit boek.

